

GRIEKSE EN ROMEINSE LODEN MUNTEN EN MEDAILLES

Ook in de antieke wereld werd lood gebruikt om munten, medailles en andere aanverwante muntachtige objecten te maken. Getuigen hiervan zijn de antieke teksten, publicaties van muntvondsten en de beschreven stukken in musea en andere collecties. Lood werd effectief aangemunt in bv. Numidia, Nabatea, Characene, Syria, Palestina en Hispania, maar toch was dit in de Griekse en Romeinse wereld zeer uitzonderlijk. Ze worden sporadisch op de markt aangeboden, maar het is niet altijd evident om de authenticiteit en het gebruik van dergelijke stukken correct in te schatten. Dit determinatieprobleem weerspiegelt zich ook in de vakliteratuur, waar men meestal niet anders kan dan de stukken numismatisch te beschrijven en een aantal denkpijlen te formuleren, die al dan niet wetenschappelijk onderbouwd zijn:

Proefslagen

Heel dikwijls worden loden munten omschreven als 'trial strikes', maar echte proefslagen zijn zeer zeldzaam! Het muntplaatje is meestal groter dan de originele munt.

Tesserae

Tesserae zijn stukken die men aantreft in de gehele antieke wereld, maar zowel epigrafisch als iconografisch hebben ze bijna niets met munten te maken. Over hun functionaliteit bestaan veel theorieën.

Noodgeld

Bij metaaltekort werd lood gebruikt om de geldproductie te handhaven.

Er is ook een theorie die stelt dat men lood gebruikte wanneer het verplichte aantal geslagen munten uit een vast gewicht aan basismetaleen niet kon bereikt worden, bv. omwille van technische fouten of mankementen in het productieproces. Op die manier werd het loden geld een wettig betaalmiddel.

Vals geld

Dit is (te) gemakkelijk om te veronderstellen, maar lijkt heel onlogisch. Loden geld was meteen herkenbaar tussen 'echt' geld. Zilver en brons onderscheidden zich van lood in één oogopslag, tenzij loden munten met echte munten werd gemengd bij grote betalingen... De *lex Cornelia de falsis* verbood trouwens het gebruik van lood als muntmetaal, de straffen waren navenant...

Fourrées

De zgn. fourrée munten hadden een koperen, loden of zelfs ijzeren kern (*anima geld*, *anima* = *ziel*) die verzilverd of verguld werd. Na verloop van tijd bleef enkel de kern over. Een interessante getuigenis komt van Cassius Dio (2de-3de eeuw na Chr.) over keizer Caracalla: "*Het goud dat hij hen gaf was natuurlijk goed, maar de zilveren en gouden munten hadden een loden en koperen kern.*"

Gewichten

Muntachtige gewichten in lood, waren meestal zwaarder en opvallend dikker dan een munt.

Speelgeld

Gokspelen met geld waren bij wet verboden, daarvoor gebruikten de Romeinen jetons uit been met aanduiding van de 'gokwaarde'. Ook oude munten werden aan de rand platgeslagen (proto-contorniaten) of op een andere wijze gemuteerd en werden als 'chips' gebruikt. Misschien was ook loden geld een optie?

Kleingeld

Bij heel kleine muntwaarden gebruikte men loden geld, omdat het kopergeld niet kon voldoen aan bepaalde betalingen. Dit was o.a. zeker het geval in Egypte, waar men loden muntjes als lokaal kleingeld gebruikte. Zelfs grotere denominaties als tetradrachmen werden uitzonderlijk uit lood gemaakt, wat bewijst dat het metaal als muntmetaal aanvaard werd.

Fantasiegeld

Muntachtige fantasiestukken, juwelen, decoratie, beslag, etc.

Offergeld

Loden *munten* met een votief gebruik, dergelijke stukken worden wel eens bij oude tempels en offerplaatsen gevonden.

Medailles en andere

Er bestaan ook antieke medailles in lood, ze duiken links en rechts wel eens op en elk museum heeft er wel een paar. Opvallend is dat het hier meestal gaat over loden imitaties, afgietsels van uitzonderlijke en uiterst zeldzame stukken in goud of zilver. Bekend zijn o.a. de loden medailles van Antinoüs, het huis van Constantijn en de decadrachmen van Syracuse, maar de echtheid ervan wordt door verschillende auteurs in vraag gesteld. We weten ook dat dergelijke stukken soms gemaakt werden naar het voorbeeld van plaasteren afgietsels uit Musea (o.a. The British Museum → Becker-, Rosa-imitaties), dus vermoedelijk zijn de meeste ervan latere imitaties die misschien een educatieve of andere functie hadden.

Ook amuletten (geluksbrengers, beschermers tegen onheil, gnostiek,...) werden uit lood gemaakt, net zoals zegels en plaketten.

Let op voor moderne imitaties/vervalsingen die regelmatig op populaire internetsites worden aangeboden. Vervalsers gaan tegenwoordig heel vakkundig te werk en zijn soms beter gedocumenteerd en vakkundiger dan de gemiddelde verzamelaar.

Koen De Wolf